

Zorg- en welzijnsopleidingen werken landelijk samen aan het integreren van technologie in het curriculum

Terugblik op de werkplaats: ‘Technologie in je zorg- en welzijn curriculum, dat doe je zo!’

Door

Sjors Groeneveld
Jolanda van Til
Anouk Verburg
Job van 't Veer

2 april 2025

Inhoudsopgave

Zorg- en welzijnsopleidingen werken landelijk samen aan het integreren van technologie in het curriculum

Terugblik op de werkplaats: ‘Technologie in je zorg- en welzijn curriculum, dat doe je zo!’ 3

Bijlagen 10

Zorg- en welzijnsopleidingen werken landelijk samen aan het integreren van technologie in het curriculum

Terugblik op de werkplaats: ‘Technologie in je zorg- en welzijn curriculum, dat doe je zo!’

Technologische innovaties spelen een steeds grotere rol binnen het zorg- en welzijnsdomein. De ontwikkelingen gaan snel, met technologieën zoals VR, robots en AI die steeds meer impact hebben. Dit vraagt om een aanpassing in het onderwijs: hoe zorgen we ervoor dat studenten goed voorbereid zijn op de technologie die hen in de praktijk te wachten staat? Ook in de (vernieuwde) opleidingsprofielen en kwalificatiedossiers wordt digitale vaardigheid steeds nadrukkelijker aan de orde gesteld. In dit artikel beschrijven we de opzet en resultaten van een werkplaats, waar meer dan veertig docenten van ruim twintig mbo- en hbo-onderwijsinstellingen uit heel Nederland gedurende een jaar samenwerkten om technologie in de curricula te integreren.

Al geruime tijd zien we een groeiende inzet van technologie in de zorg. Dit komt enerzijds door de voortdurende vooruitgang in technologische mogelijkheden. Innovaties op het gebied van domotica, robotica en kunstmatige intelligentie maken het mogelijk om zorg steeds meer te personaliseren, de zelfredzaamheid van patiënten te vergroten en bij te dragen aan positieve gezondheid. Anderzijds biedt technologie een oplossing voor de uitdagingen die ontstaan door de groei van het aantal zorgvragers, terwijl er tegelijkertijd een tekort is aan (informele) zorgverleners. Toch is het essentieel dat zorgprofessionals over de juiste vaardigheden beschikken om technologie effectief in te zetten (Digivaardig in de zorg, z.d.). Dit blijkt een knelpunt te zijn, aangezien niet alle medewerkers zich voldoende bekwaam voelen om de technologische mogelijkheden in de zorg optimaal te benutten (Vilans, 2020).

Voor het onderwijs, als opleider van toekomstige zorg- en welzijnprofessionals, ligt hier een belangrijke verantwoordelijkheid. Technologie heeft inmiddels een plek gekregen in de kwalificatiedossiers van zowel mbo- als hbo-opleidingen (zie onder andere LOOV, 2023). Er wordt ook steeds meer aandacht besteed aan de benodigde competenties van studenten (Den Ouden et al., 2023), van docenten (Olthuis et al., 2021), en er is onderzoek gedaan naar uitgangspunten voor het ontwikkelen van onderwijs in dit domein (Groeneveld et al., 2021). Desondanks blijft het voor veel zorg- en welzijnsopleidingen een uitdaging om technologie daadwerkelijk te integreren in het curriculum. Met dit in gedachten hebben de werkgroep onderwijs van de Coalitie Digivaardig in de Zorg, in samenwerking met Vilans, Hogeschool Saxion, Deltion College en NHL Stenden, het initiatief genomen voor de landelijke werkplaats: 'Technologie in je zorg- en welzijn curriculum, dat doe je zo!'

“We hebben dankzij de werkplaats urgentie gecreëerd binnen onze opleiding, wat leidde tot concrete stappen en meer aandacht voor zorgtechnologie bij docenten en studenten.”

Quote van deelnemer aan de werkplaats

Vervolg op eerdere werkplaats

Na de organisatie van een eerdere editie van de werkplaats in 2021 (Groeneveld et al., 2022), met twaalf samenwerkende onderwijsinstellingen, is besloten om in 2024 een nieuwe editie te organiseren. Terwijl de eerdere werkplaats zich in 2021 voornamelijk richtte op het (her)ontwerpen van lessen of lessenreeksen, lag de focus van de opvolgende werkplaats meer op de bredere rol van technologische innovaties in het curriculum. Hierbij kwamen vragen aan bod zoals: *Hoe zien wij de rol van technologie in ons lesaanbod? Hoe neem ik mijn collega's mee, zodat zij ook met technologie kunnen en willen werken? en Hoe kunnen we met ons regionale werkveld samenwerken om gezamenlijk hierin op te trekken?*

Het V-model

Tijdens de werkplaats zijn de deelnemers onder meer aan de slag gegaan met het Vmodel. Dit model geeft inzicht in de kwalificaties die (toekomstige) zorg- en welzijnprofessionals moeten bezitten om de potentie van technologie ten volle te kunnen benutten (Den Ouden et al., 2023)

Deelnemers

De werkplaats was bedoeld voor docenten die betrokken zijn bij de ontwikkeling van zorg- en welzijns onderwijs binnen het mbo en hbo. Dit omvatte naast docenten ook onderwijsontwikkelaars, leden van curriculumcommissies en coördinatoren van leereenheden. Omdat de werkplaats ook gericht was op onderwerpen zoals visie, collega's informeren en samenwerking met het regionale werkveld, was betrokkenheid op degelijke thema's van belang. Elke geïnteresseerde onderwijsinstelling werd gevraagd twee collega's af te vaardigen. Op deze manier werd voorkomen dat als een deelnemer niet aanwezig kon zijn bij een bijeenkomst er nog wel een andere vertegenwoordiger van de instelling was. Daarnaast konden deelnemers zo samen aan de opdrachten werken en de toepassing daarvan binnen de eigen instelling. Om zoveel mogelijk resultaat te behalen uit de deelname aan de werkplaats is er aan alle docenten om commitment gevraagd van maart tot en met december 2024. Er waren geen kosten verbonden aan deelname. Werving vond plaats middels netwerken op LinkedIn, nieuwsbrieven en de Digivaardig in de Zorg website.

In totaal hebben 20 onderwijsinstellingen uit zorg- welzijn en paramedische opleidingen deelgenomen aan de werkplaats:

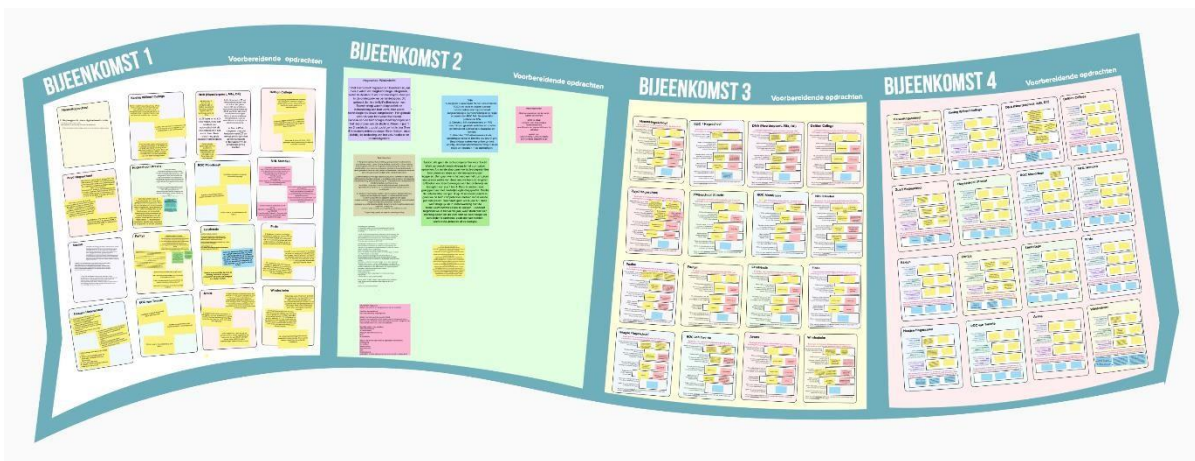
Hanze Hogeschool Groningen	Zuyd Hogeschool
Saxion Hogeschool	Haagse Hogeschool
Koning Willem 1 College	Hogeschool Utrecht
Fontys Hogescholen	Hogeschool Windesheim
ROC van Twente	ROC Mondriaan
Landstede MBO	Avans Hogeschool
Deltion College	Firda
MBO-Rijnland	Noorderpoort ROC*
Alfa college *	DCTerra*
ROC Menso Alting*	NHL Stenden Hogeschool

*: deze deelnemers werken samen in het gezamenlijke practoraat Zorg en Technologie

Opzet

De werkplaats bestond uit vier bijeenkomsten (1 fysiek, 3 digitaal) in maart, juni, oktober en december 2024. Aangezien de deelnemers uit het hele land kwamen, werd ervoor gekozen om drie van de vier bijeenkomsten online te organiseren. Om toch een persoonlijke verbinding te creëren, vond de eerste bijeenkomst fysiek plaats bij Vilans in Utrecht.

Voor de tussentijdse opdrachten werd een speciale online werkomgeving opgezet (zie Figuur 1), die gedurende de werkplaats voor alle deelnemers beschikbaar was. Deze online omgeving was gemaakt in Mural (www.mural.com), een tool die online samenwerking vergemakkelijkt. Op deze manier konden deelnemers elkaar inspireren en van elkaar leren.

Figuur 1: Weergave van de online samenwerkingsomgeving

Het belangrijkste principe van de werkplaats was dat de deelnemers zelfstandig aan de slag gingen met het uitvoeren van opdrachten en verkenningen binnen hun eigen onderwijscontext *tussen* de bijeenkomsten door en vervolgens *tijdens* de bijeenkomsten ervaringen met elkaar deelden.

Vilans nam de leiding in de communicatie met alle deelnemers. De betrokken organisaties werkten samen aan de inhoudelijke en procesmatige opzet van de werkplaats, wat zowel de planning van de bijeenkomsten als de tussentijdse opdrachten omvatte.

Vorbereitung per bijeenkomst

Om de deelnemers optimaal voor te bereiden op de digitale bijeenkomsten, werden opdrachten tijdig per e-mail verstuurd, die voor de bijeenkomst op Mural ingeleverd moesten worden (zie Figuur 2). Op deze manier konden de deelnemers zien waar anderen mee bezig waren. Deze voorbereidende opdrachten vormden tijdens de werkplaats de basis voor de digitale bijeenkomsten.

ROC / Hogeschool

Ervaringen met implementatieactiviteiten gericht op inzet technologie in curriculum en betrekken van het onderwijsteam

Welke activiteiten heb je hierop onlangs ondernomen en wat was je ervaring?

Welke positieve ervaring kun je hierover delen? En welke mogelijke weerstand of handelingsverlegenheid heb je ervaren bij je collega's?

Op welke manier uit zich dat concreet in het gedrag en houding bij je directe collega's?

Welke motieven zouden hiërarchischer kunnen zitten?

Welke actie richting je team ga je n.a.v. deze bijeenkomst nemen?

Tijdens de onlinebijeenkomst is er ruimte om dit in te vullen.

*Als je niet geen ervaringen hebt kunnen opdoen, dan kun je deze vragen ook vanuit je verwachtingen beantwoorden

ROC / Hogeschool

Welke ontwikkeling heb je daarin persoonlijk doorgemaakt qua inhoudelijke kennis/ervaringen, didactisch, qua netwerk, etc.

Welke inhoudelijke of organisatorische ontwikkeling / wijziging heb je kunnen realiseren (of in gang gezet) binnen jouw onderwijscontext?

Welke ontwikkeling heb je kunnen realiseren in jouw team c.q. in jouw leerling van collega's? M.a.w.: Welke bevestiging heb je bij hen kunnen realiseren?

Wat is je uiteindelijke conclusie over hoe de werkplaats heeft gefaciliteerd in dit ontwikkelproces? Qua ontwikkeling op persoonlijk, inhoudelijk en teamniveau? Met aangereikte inhoudelijke thema's, onderlinge uitwisseling (landelijke dekking), etc.?

Figuur 2: Voorbeeld van een sjabloon van een voorbereidende opdracht

Vorbereidende opdrachten

Opdracht bijeenkomst 1:

Breng op hoofdlijnen in kaart hoe technologie nu een plek heeft in jullie onderwijs.

Neem het meest recente opleidingsprofiel of kwalificatiedossier van je opleiding door (Bijvoorbeeld Bachelor Nursing 2030 of Kwalificatiedossier MBO-verpleegkunde) en scan wat er in staat over technologie.

Denk na over de context waar je je in de werkplaats op wilt richten

Opdracht bijeenkomst 2:

Lees de visiedocumenten van je onderwijsorganisatie op het gebied van technologie.

Bespreek je bevindingen met teamleider of manager van je onderwijsorganisatie. Formuleer je curriculum ontwikkelidee voor het onderwijsprogramma

Opdracht bijeenkomst 3:

Geef een overzicht van activiteiten tot nu toe. Besteed hierbij ook aandacht aan weerstand of handelingsverlegenheid die je hebt ervaren in je team.

Opdracht bijeenkomst 4:

Bereid een pitch over jouw behaalde resultaat van de werkplaats.

Thema's per bijeenkomst

Elke digitale bijeenkomst van de werkplaats had een specifiek doel en thema, met als uiteindelijk doel concrete uitwerkingen en resultaten te behalen. Hieronder worden de thema's van de vier bijeenkomsten verder toegelicht.

Bijeenkomst 1

De eerste bijeenkomst had als focus 'Kennismaking' en 'Introductie op de werkplaats'. Om de urgentie van het thema duidelijk te maken, waren er presentaties van Henk Herman Nap (Vilans), Evelyn Finnema (betrokken bij Bachelor Nursing 2030 hbo Verpleegkunde) en Jacco Beers (MBO-raad).

Vervolgens gingen deelnemers in kleine groepjes met een procesbegeleider (iemand uit de kerngroep) aan de slag gegaan om hun 'ID-card' te maken om op basis daarvan kennis met elkaar te maken. Na een pauze werd de focus gelegd op waar men zich in de werkplaats op wil richten. De werkvorm 'Golden day' was ondersteunend om zicht te krijgen op de volgende punten: Hoe ziet de ideale dag eruit m.b.t. technologie in het curriculum? Wat vinden studenten ervan? Hoe is het thema ingebed in de organisatie? Hoe neem je je collega's mee? Hoe werk je samen met het werkveld? Kortom: Wat is je wens of droom?

Bijeenkomst 2

De tweede bijeenkomst was digitaal en had het thema 'Concrete plannen maken!' Na een korte algemene opstart gingen deelnemers in kleine groepen (duo's vanuit de scholen bleven bij elkaar, mbo/hbo scholen werden gemixed) in gesprek naar aanleiding van de opdrachten die waren voorbereid. Visies met betrekking tot zorgtechnologie van de verschillende scholen werden gedeeld. Ontwikkelmogelijkheden daarin werden gedeeld en daarna plenair teruggekoppeld. Na de pauze werd de vervolgstap gemaakt hoe dit verder concreet aan te pakken in deze werkplaats. Hierbij werd rekening gehouden met het niveau waarop er ingestoken werd alsook met de behoefte die men had om de andere deelnemers te bevragen, afhankelijk van waar men hup bij nodig had. Er was ruimte om door middel van sticky notes feedback te geven op de Mural. Deelnemers kregen de gelegenheid om vragen te formuleren die als input dienden voor het programma van bijeenkomst 3. Tot slot werd de volgende voorbereidingsopdracht besproken.

Bijeenkomst 3

De derde digitale bijeenkomst had het thema 'Daar gaan we! Hoe neem je je collega's mee?'. Naar aanleiding van de vragen uit bijeenkomst 2 is ervoor gekozen om in deze bijeenkomst een drietal inhoudelijke bijdragen op te nemen in het programma: Techcompetenties opleiders zorg en welzijn (Marloes Postel, Saxion Hogeschool), Veranderkundige modellen (Job van 't Veer, NHL Stenden) en Begeleidingsethiek (Hannah Boute, ECP|Platform voor de Informatiesamenleving en Evelien Lammers, Landstede MBO). Daarnaast was er ruimte om in subgroepen in gesprek te gaan ervaringen uit te wisselen om tot een 'Call to action' te komen: Wat ga je doen om je collega's mee te nemen?

Bijeenkomst 4

De vierde en laatste digitale bijeenkomst had het thema 'Hier staan we'. Deelnemende scholen gaven een pitch waarin ze terugblikten op het proces dat ze gedurende de werkplaats hebben doorlopen en waar ze op dat moment stonden. Er werden geen sheets gebruikt. Er was gelegenheid om vragen te stellen en opmerkingen te plaatsen in de chat. Na de pauze gingen deelnemers in subgroepen, mbo en hbo door elkaar, uiteen om terug te kijken op de werkplaats: Wat heb je zelf geleerd? Wat heb je gerealiseerd? Welke randvoorwaarden zijn belangrijk? Wat is je eindconclusie? Aan het eind zijn mogelijkheden gedeeld om in de toekomst op de hoogte te blijven van actuele ontwikkelingen via de nieuwsbrief, LinkedIn-pagina en appgroep van de werkgroep onderwijs van Digivaardig de Zorg.

Uitkomsten

De deelnemers aan de werkplaats hebben deze over het algemeen als waardevol ervaren. Ze gaven aan dat de werkplaats hen geholpen heeft om kennis en ervaring uit te wisselen, zowel binnen de eigen organisatie als tussen verschillende instellingen. Een deelnemer zei bijvoorbeeld: *"Het gaf ons inzicht in hoe andere scholen omgaan met zorgtechnologie en innovatie. We konden ervaringen delen en die meenemen naar onze eigen situatie, wat waardevol was."* Ook de focus op het bespreken van visievragen rondom technologie werd gewaardeerd, evenals de bijbehorende opdrachten, die ervoor zorgden dat deelnemers vooral intern gesprekken aangingen met collega's, studenten en het management over dit thema. *"De werkplaats heeft bijgedragen aan de ontwikkeling van een visie op zorgtechnologie binnen onze organisatie, iets wat er eerder niet was. Nu wordt deze visie op meerdere plekken opgepakt."* Een ander waardevol aspect was het leggen van verbindingen met anderen op dit gebied. Deelnemers gaven aan dat ze in gesprek kwamen met werkveldpartners en nu samen onderzoeken hoe ze dit gezamenlijk kunnen aanpakken. *"De werkplaats gaf ons de mogelijkheid om verbindingen te leggen tussen opleidingen en werkveldpartners, wat heeft geholpen om zorgtechnologie concreter in het onderwijs te integreren."*

Toch waren niet alle deelnemers even tevreden. Sommigen gaven aan dat ze zich al verder ontwikkeld voelden op dit vlak, waardoor ze de werkplaats als te algemeen en niet concreet genoeg ervaarden. Deze deelnemers hadden gehoopt op meer praktische handvatten en tools, in plaats van de nadruk op gezamenlijk ontdekken en experimenteren. Een ander punt van kritiek was dat sommige deelnemers de samenwerking tussen zorg en welzijn als te weinig belicht vonden. Zij vonden de focus te veel op zorg gericht en te weinig op welzijn.

Samenvattend herkenden de deelnemers over het algemeen de uitdagingen bij het integreren van technologie in het curriculum: iedereen worstelt met soortgelijke obstakels bij het implementeren van technologie in het onderwijs. De gemeenschappelijke ervaring was dat

samenwerking als behulpzaam werd ervaren en soms zelfs als een extra motivatie werkte om het onderwerp op de agenda te zetten.

Aanvullende quotes van deelnemers

“De werkplaats bood ons de mogelijkheid om kennis en ervaringen uit te wisselen. Hierdoor konden we leren van anderen en dit meenemen in onze eigen implementatieprocessen.”

“We hebben waardevolle inzichten opgedaan, zoals het belang van duidelijke leidraden en samenhangende interne documenten.”

“Door de werkplaats hebben we het onderwerp meer op de voorgrond gebracht, wat heeft geleid tot meer samenwerking tussen collega's die eerder afzonderlijk aan technologie-gerelateerde onderwerpen werkten.”

Conclusie

Over het algemeen ervaren deelnemers de samenwerking in de werkplaats als positief. Ze kijken met tevredenheid terug op hun deelname en geven aan dat het delen van ervaringen hen daadwerkelijk verder heeft geholpen. Dit sluit aan bij het doel van de werkplaats, dat daarmee lijkt te zijn behaald. De werkplaats heeft deelnemers gestimuleerd om actief aan de slag te gaan, het onderwerp tot leven gebracht en waardevolle leerervaringen opgeleverd, wat heeft geleid tot nieuwe inzichten. Ook de vorm waarin deelnemers tussen de bijeenkomsten zelf aan de slag gingen in hun eigen onderwijscontext en tijdens de bijeenkomsten de ervaringen onderling uitwisselden pakte goed uit. De keuze om twee docenten per instelling deel te laten nemen werkte goed, omdat dit de continuïteit waarborgde. Het was ook waardevol om zowel mbo- als hbo-docenten erbij te hebben, omdat dit zorgde voor een mooie variëteit in aanpak en onderwijscontext. Ook in het organiseren en uitvoeren van de werkplaats hebben we als initiatoren prettig met elkaar samengewerkt. Door met een kleine groep betrokkenen de bijeenkomsten vorm te geven konden we makkelijk en laagdrempelig inspelen op de vragen die er lagen bij de deelnemers. Voor een volgende keer zou de samenwerking tussen zorg en welzijn meer aandacht kunnen krijgen.

In dit artikel hebben we de opzet en ervaringen met de landelijke werkplaats ‘Technologie in je zorg- en welzijn curriculum, dat doe je zo!’ omschreven. De opbouw van dit artikel is vergelijkbaar met het artikel dat we schreven na de werkplaats in 2021.

Bijlagen

Ouden, M. den, Stokkers-Scholten, J., Jaschinski, C., Oosterbroek, A., Groeneveld, S., Os-Medendorp, H. van, et al (2023).

Technologiecompetenties van zorg- en welzijnsprofessionals van nu en de toekomst. *Onderwijs en Gezondheidszorg*, 4, 22-25.

Digivaardig in de zorg. (z.d.). *Achtergrond*. Geraadpleegd op 4 februari 2025, van www.digivaardigindezorg.nl/home/achtergrond/

Groeneveld, S., Postel, M., Sponselee, A., Til, J. van, Oosterom, J. (2022). Technologie in je lessen? Dat doe je zo! *Onderwijs en Gezondheidszorg*, 46,16-19.

Groeneveld, S., Koster-Brouwer, M., Van Zeeland, K., & Schouten, W. (2021). Opleiden voor de toekomst. *Onderwijs en Gezondheidszorg*, 45(5), 26-29.

Heijblom, M., Beijer, J., Dijk, M. van de & Keune, M. (2015). *Technologie in het Saxion HBO-verpleegkundeonderwijs*. Deventer/Enschede: Saxion, Academie Gezondheidszorg.

Opleidingsprofiel Bachelor Nursing. 2023. Landelijk Overleg Opleidingen Verpleegkunde (LOOV).

Olthuis, T., Oosterbroek, A., Hudepohl, I., & Den Ouden, M. (2021). Integratie van zorgtechnologie in het zorgonderwijs: competenties van mbo-docenten. *Onderwijs en Gezondheidszorg*, 45(1), 26-29.

Vilans. (2020). *Digitale vaardigheden in de zorg*. Utrecht, Nederland.

Sjors Groeneveld - Hoofddocent Living Technology bij hogeschool Saxion en PhD onderzoeker bij de Universiteit Twente

s.w.m.groeneveld@saxion.nl

Jolanda van Til - Practor bij Practoraat Gezondheid en Technologie bij Deltion College en docent-onderzoeker bij Lectoraat ICT-innovaties in de Zorg van hogeschool Windesheim

jtil@deltion.nl

Anouk Verburg - Senior adviseur kennismanagement bij Vilans

a.verburg@vilans.nl

Job van 't Veer - Lector Digitale Innovatie in Zorg & Welzijn bij NHL Stenden Hogeschool en docent Master Health Innovation

job.van.t.veer@nhlstenden.com

Contact:

Churchilllaan 11
3527 GV Utrecht
030 789 23 00
info@vilans.nl

© Vilans april 2025